

Jakub Pypeć

Turystyka sentymentalna Polonii chicagowskiej w Małopolsce i na Podkarpaciu

Streszczenie

W Stanach Zjednoczonych Ameryki żyje około 10 mln osób pochodzenia polskiego i narodowości polskiej. W tej licznej społeczności rozwijał się specyficzny rodzaj turystyki – turystyka sentymentalna, czyli odwiedzanie miejsc związanych z własną rodziną. Niniejszy artykuł stanowi streszczenie pracy licencjackiej pt. *Turystyka sentymentalna Polonii chicagowskiej w Małopolsce i na Podkarpaciu*, obronionej w 2022 r. w Instytucie Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Celem autora było przedstawienie problemów związanych ze zjawiskiem turystyki sentymentalnej Polonii, szczególnie na przykładzie Polonii chicagowskiej, odwiedzającej południowo-wschodnią Polskę. Dane zostały uzyskane poprzez rozpowszechnienie formularza ankietowego wśród Polonii i osób polskiego pochodzenia, zamieszkujących Chicago. Wyniki potwierdzają fakt zainteresowania Polonii swoim pochodzeniem, poszukiwania przodków i podtrzymywania tradycji i więzi z ojczyzną. Chicagowscy Polacy w większości znają swoje korzenie, co daje im poczucie tożsamości w wielokulturowym społeczeństwie.

Sentimental tourism of the Polish minority of Chicago Area in Lesser Poland and Subcarpathian Region

Abstract

In the USA live about 10 million people of Polish descent or Polish nationality. In this group has developed specific type of tourism – the sentimental one, which is visiting places related to their families. This article is a summary of the author's thesis: *Sentimental tourism of the Polish minority of Chicago Area in Lesser Poland and Subcarpathian Region*, presented in 2022 in Institute of Geography of the Pedagogical University in Krakow. The purpose of this article is to show phenomenon of sentimental tourism of Polish minority, especially in the example of Poles from Chicago Area, visiting South-Eastern Poland. Data were collected by survey, sent across Poles and people of Polish descent, living in Chicago. Results confirm fact that Polish minority is interest in its origins, searching for ancestors and maintaining traditions and bonds with their family land. Most of Chicago' Poles know their roots, which gives them sense of identity in multicultural society.

Słowa kluczowe: turystyka sentymentalna, Polonia chicagowska, Małopolska, Podkarpacie

Key words: sentimental tourism, Polish minority in Chicago, Lesser Poland, Subcarpathian Region

Otrzymano: 10.12.2022

Received: 10.12.2022

Zaakceptowano:

Accepted:

Sugerowana cytacja/Suggested citation: Pypeć, J. (2022). Turystyka sentymentalna Polonii chicagowskiej w Małopolsce i na Podkarpaciu. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 18, 139–154, doi: 10.24917/20845456.18.9

Wprowadzenie

Stany Zjednoczone Ameryki od pokoleń stanowiły jeden z głównych celów imigrantów, także tych pochodzących z Polski i szeroko pojętych Ziemi Polskich. Potomkowie tych przybyszów często na zawsze żegnali się z krajem ojczystym, zaczynając życie od nowa, pragnęli stać się Amerykanami. Polskie pochodzenie dla wielu z nich stanowiło problem – bagaż bolesnych doświadczeń głodu, ubóstwa, walki o przetrwanie, szczególnie w okresie licznych tam wojen. Wielu z nich nie chciało mówić swoim dzieciom czy wnukom o ojczystej ziemi; nie uczyli ich nawet języka polskiego, który uważali za nieprzydatny i zbędny w Nowym Świecie. Jednak w XX i XXI w. pasją Amerykanów stała się genealogia. Miliony ludzi o niezwykle bogatym pochodzeniu etnicznym, kulturowym i religijnym zapragnęło odkryć, skąd przybili ich antenaci, a w miarę możliwości również odwiedzić ich rodzinne miejscowości. Tak narodziła się turystyka genealogiczna, wiązana niekiedy z turystyką sentymentalną. Ta nowa „moda” nie ominęła również Polonii; chicagowscy Polacy także chętnie zaczęli poszukiwać swoich korzeni. Nie każdy z nich jest genealogiem, ale upowszechnienie podróży lotniczych pozwoliło im na częstsze odwiedzanie Polski, a wprowadzenie Internetu i mediów społecznościowych dało możliwość odnowienia lub poprawienia kontaktów z krewnymi i znajomymi z ojczyzny. Turystyka sentymentalna jest obecnie ważną częścią turystycznej aktywności Polonii chicagowskiej, jest więc warte zbadania. Praca licencjacka autora, na podstawie której powstał niniejszy artykuł, miała za cel lepsze poznanie obecnego stanu i motywacji do wyjazdów turystycznych o charakterze sentymentalnym wśród Polaków i osób pochodzenia polskiego zamieszkujących Chicago, na tereny dwu województw: małopolskiego i podkarpackiego.

Pojęcie turystyki sentymentalnej

Turystyka sentymentalna była tematem badań wielu autorów. Odnosnie jej definicji, Mika (2012: 216) w „Turystyce”, napisał: „[Turystyka sentymentalna to] podróże osób, które charakteryzuje więź grupowa oraz poczucie wspólnego pochodzenia i kultury, a którzy mieszkają na stałe poza obszarem własnego państwa lub regionu”. Tomczewska-Popowycz (2016: 47–69) wymienia kilka kategorii turystyki, podobnych do sentymentalnej: turystykę diaspory, cmentarną, genealogiczną, rodzinną, turystykę korzeni oraz specyficzną podkategorię: zew przodków. Kategorie te nie są jednak ściśle rozgraniczone, np. terminy turystyka genealogiczna i rodzinna bywają stosowane zamiennie. Autorka ta zaproponowała więc następującą definicję

turystyki sentymentalnej: „wyjazdy motywowane uczuciem sympatii do określonego miejsca, w związku z pochodzeniem: obszary, gdzie odbywały się ważne dla określonej grupy etnicznej wydarzenia, miejsca i obiekty o szczególnej wartości kulturowej, historycznej, religijnej, dla pewnej grupy osób”.

Turystyka kulturowa w Małopolsce i na Podkarpaciu

Województwa małopolskie i podkarpackie uznawane są za jedne z najatrakcyjniejszych regionów turystycznych w Polsce, a małopolskie należy do najbardziej atrakcyjnych regionów turystycznych w Polsce i Europie Środkowej. Jest tam aż 6 parków narodowych: Babiogórski, Gorczański, Magurski, Ojcowski, Pieniński oraz Tatrzański. Dla turystyki związanej z dziedzictwem kulturowym fundamentalne znaczenie ma lista fakt wpisania danego obiektu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W Małopolsce na tej liście znajdują się m.in.: Stare Miasto w Krakowie, Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni, Manierystyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy w Kalwarii Zebrzydowskiej (Fortuna-Marek, 2014; Skulimowska, 2018). Województwo podkarpackie zaś może poszczycić się: drewnianymi cerkwiemi w Chotyńcu, Smolniku, Radrużu i Turzańsku oraz kościołami w Bliznem i Haczowie (Lodzińska, Wieczorek, 2020).

Tab. 1. Turystyka sentymentalna i pojęcia pokrewne

Rodzaj turystyki	Definicja
Etniczna	Wyjazdy związane z poznawaniem pewnej grupy etnicznej lub narodu.
Nostalgiczna	Związana z powrotem do miejsc szczególnej wartości emocjonalnej; można tu wyszczególnić turystykę nostalgiczną o charakterze etnicznym, motywowaną uczuciem tęsknoty za ojczyzną.
Sentymentalna	Wyjazdy motywowane uczuciem sympatii do konkretnego miejsca, w związku z pochodzeniem: obszary, gdzie odbywały się ważne dla określonej grupy etnicznej wydarzenia, miejsca i obiekty o szczególnej wartości kulturowej, historycznej, religijnej, dla pewnej grupy osób.
Diaspory	Rozumiana jako wyjazdy zagraniczne do kraju pochodzenia; dotyczy to wszelkich wyjazdów związanych z podróżą do ojczyzny w celu odwiedzania rodziny.
Genealogiczna	Poszukiwanie korzeni i przodków poprzez odwiedzanie bibliotek, archiwów, muzeów, kościołów, i innych tego typu instytucji w celu zbadania drzewa genealogicznego.
Korzeni	Wyjazdy w celu odnalezienia miejsc związanych z przodkami, odwiedzanie miejsc ich zamieszkania oraz innych miejsc związanych z ich działalnością.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy Tomczewskiej-Popowycz (2016)

Ostatnio niezwykle dynamiczny rozwój dotyczy w tych województwach turystyki etnicznej. Są to podróże potomków osób, które wyemigrowały stamtąd

w różnych okresach historycznych. Turyści tacy określają się jako Polacy i osoby pochodzenia polskiego, ale są wśród nich także potomkowie wywodzący się z licznych tu niegdyś mniejszości narodowych i etnicznych.

Charakterystyka Polonii chicagowskiej

Choć pierwsi Polacy pojawili się w Ameryce Północnej w 1608 r., ponad 160 lat przed powstaniem Stanów Zjednoczonych; jednak masowy ich napływ rozpoczął się w połowie XIX w. (Renkiewicz 1973). Utrata niepodległości, przeludnienie ziem polskich oraz upowszechnienie się podróży kolejowych i morskich przyczyniły się do tak znacznej emigracji do USA. W okresie tym Ameryka przeżywała boom gospodarczy, co z kolei oznaczało ogromne zapotrzebowanie na siłę roboczą. Dla tysięcy Polaków wyjazd do USA był jedyną szansą poprawienia ich statusu społecznego i ekonomicznego. W okresie tym najprężniej rozwijającym się amerykańskim miastem było Chicago; koszty życia w nim były wyraźnie niższe niż np. w Nowym Jorku, więc do tego miasta przybywali liczni imigranci z Europy, poszukując tam pracy i mieszkań.

Chicago stało się główną metropolią Środkowego Zachodu USA, ogromnym węzłem kolejowym i ośrodkiem handlowym. Przybywały tam kolejne fale emigrantów z Polski – najpierw z Królestwa Kongresowego i Galicji, uciekający przed biedą i głodem stanowili pierwszą masową grupę imigrantów. Przybywały tu osoby nieakceptowane przez władze komunistyczne PRL, imigracja solidarnościowa w latach 80., wreszcie imigranci ekonomiczni na przełomie wieków XX i XXI. Oczywiście nie wszystkich imigrantów można przypisać do konkretnej grupy, jednak z socjologicznego punktu widzenia należy podkreślić, że każda z nich miała specyficzne cechy, które warunkowały pozycję polskich imigrantów i ich postrzeganie w społeczeństwie amerykańskim.

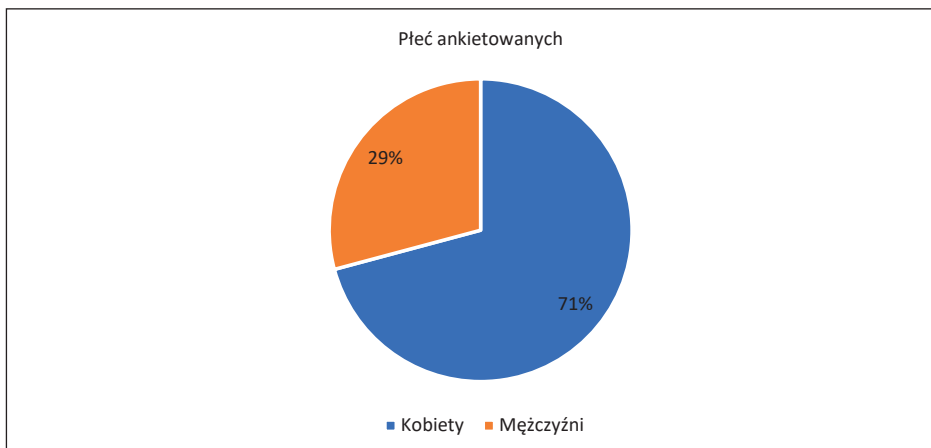
Obecnie Polacy i osoby polskiego pochodzenia stanowią jedną z najliczniejszych mniejszości w Chicago. Ostatnio jednak Polacy przenoszą się do nowych dzielnic, przez co polska społeczność rozmywa się wśród ludności rozległej aglomeracji Chicago. Tym niemniej, wciąż funkcjonują liczne organizacje polonijne, wśród których poczesne miejsce zajmują parafie rzymskokatolickie. W samym Chicago funkcjonują 52 parafie, natomiast dalsze 17 znajduje się na przedmieściach. Przy tych parafiach, a później niezależnie od nich, zaczęto zakładać polskie szkoły, do których uczniowie uczęszczają głównie w soboty. Obecnie działają także 34 polskie szkoły (Ziółkowska-Weiss, 2018).

Wyniki przeprowadzonych badań

W celu pozyskania danych statystycznych, autor przygotował formularz ankiety, który rozpowszechnił wśród Polonii chicagowskiej za pomocą mediów społecznościowych, zarówno w formie bezpośredniej, jak i poprzez udostępnienie go w grupach genealogicznych i polonijnych na portalu Facebook.

Otrzymał łącznie 24 odpowiedzi: 22 po polsku i 2 w wersji angielskiej. Wśród respondentów zdecydowanie dominowały kobiety: było ich 17 (16 w wersji

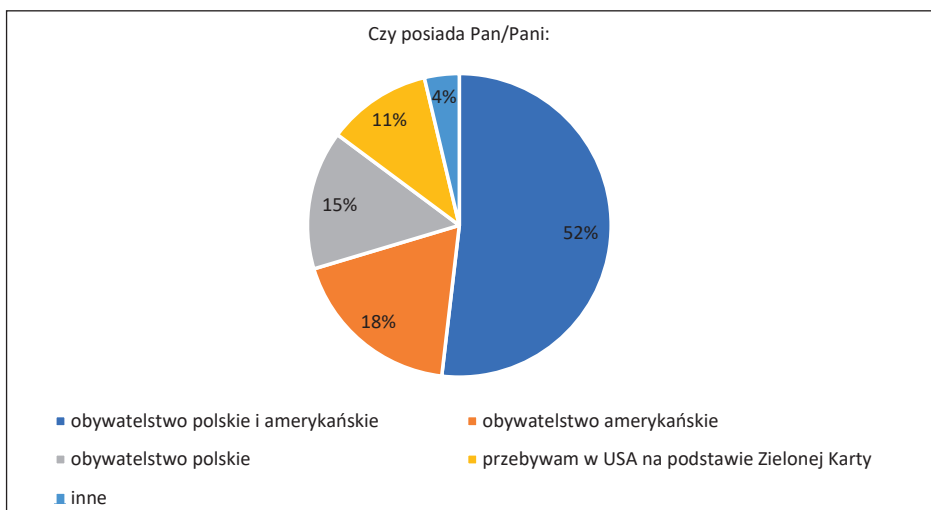
polskiej i 1 w angielskiej – ryc. 1.). Z 7 ankietowanych mężczyzn 6 wypełniło formularz w języku polskim, a jeden w angielskim. Odpowiedzi na to pytanie przedstawiono na Ryc. 1.

Ryc. 1. Odpowiedzi na pytanie „Płeć ankietowanych”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

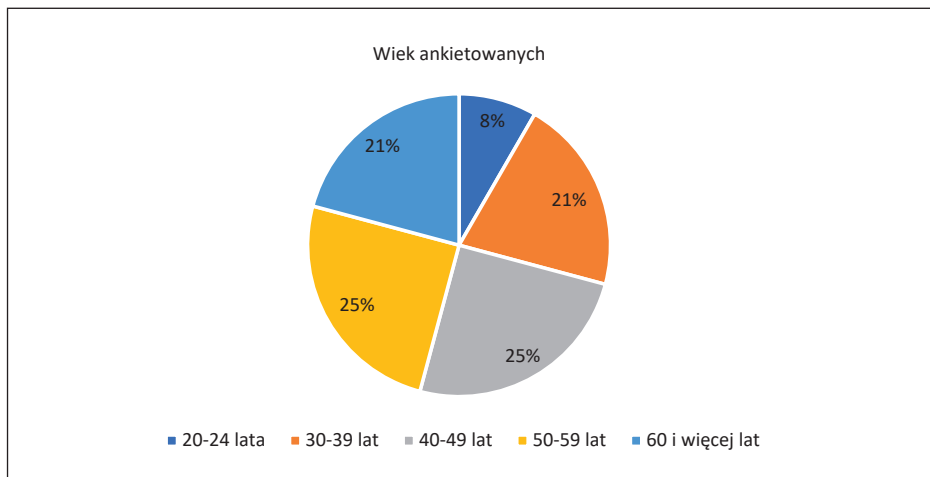
Najwięcej z tych osób (14) miało podwójne obywatelstwo: polskie i amerykańskie. 5 osób (w tym obie osoby które odpowiadały w języku angielskim) zadeklarowały tylko obywatelstwo USA, a 4 – polskie. Przebywanie na terenie USA na podstawie Zielonej Karty zgłosiły 3 osoby, a jedna osoba posiadała inny status prawny. Na to pytanie ankietowani mogli podać więcej niż jedną odpowiedź (Ryc. 2.).

Ryc. 2. Odpowiedzi na pytanie: „Czy posiada Pan/Pani (dotyczące obywatelstwa)”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

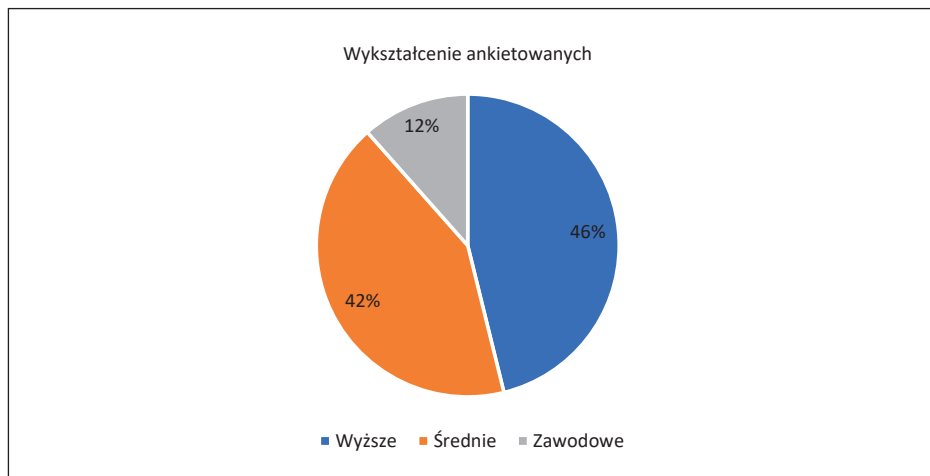
Kolejne pytanie dotyczyło wieku ankietowanych. 2 osoby ankietowane ułożyły się w przedziale 20–24 lata, 5 zadeklarowało wiek 30–39 lat, a 6 – 40–49 lat (ryc. 3). W przedziale 50–59 lat także było 6 osób. Do najstarszej grupy wiekowej (60+) zakwalifikowało się 5 osób. Osób młodszych niż 25–29 lat nie było.

Ryc. 3. Odpowiedzi na pytanie: „Wiek ankietowanych”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

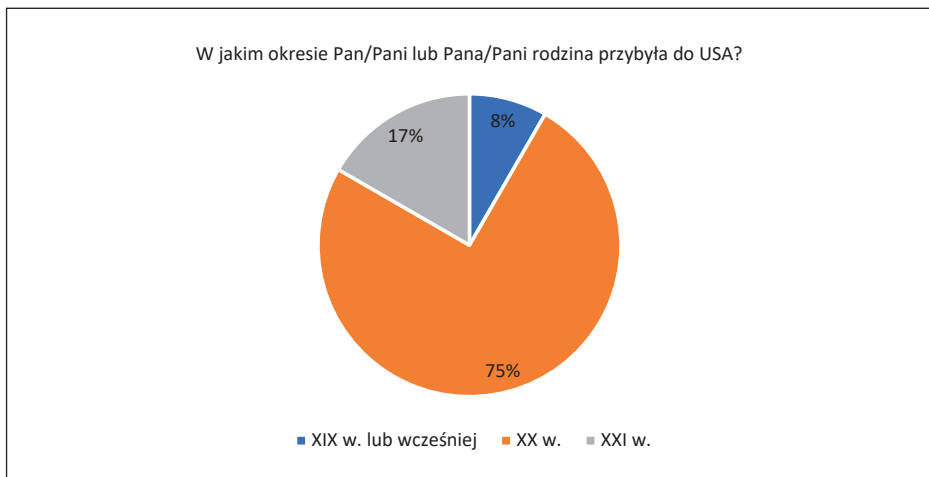
Odnosnie wykształcenia, 12 osób zadeklarowało wyższe, 11 – średnie, natomiast ukończenie szkoły zawodowej – 3 osoby. Nikt nie zgłosił skończenia edukacji jedynie na poziomie podstawowym (ryc. 4).

Ryc. 4. Odpowiedzi na pytanie: „Wykształcenie ankietowanych”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

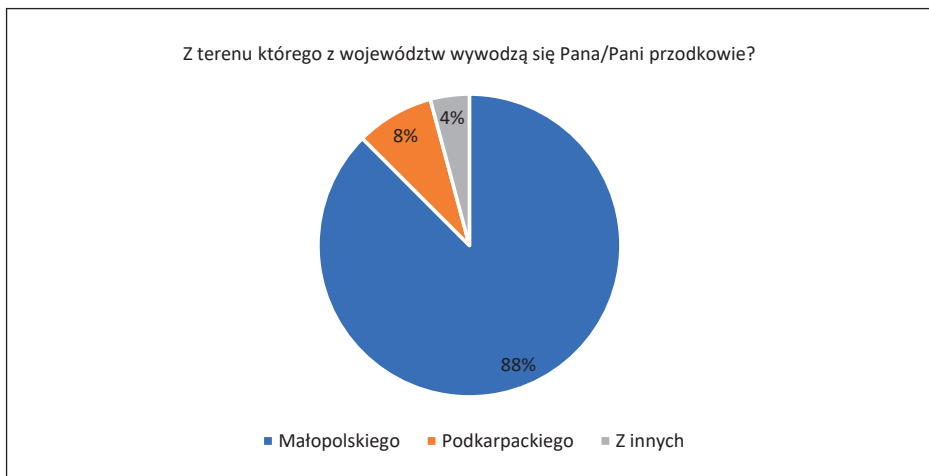
Do ważnych pytań należało to dotyczące okresu przybycia ankietowanych lub ich przodków do USA. Dwie osoby wywodziły się z imigracji XIX-wiecznej lub wcześniejszej, lecz zdecydowana większość, bo aż 18 – przybyła do Chicago w XX wieku (Ryc. 5.). Z kolei 4 osoby dotarły do USA po 2000 r.

Ryc. 5. Odpowiedzi na pytanie: „W jakim okresie Pan/Pani lub Pana/Pani rodzina przybyła do USA?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

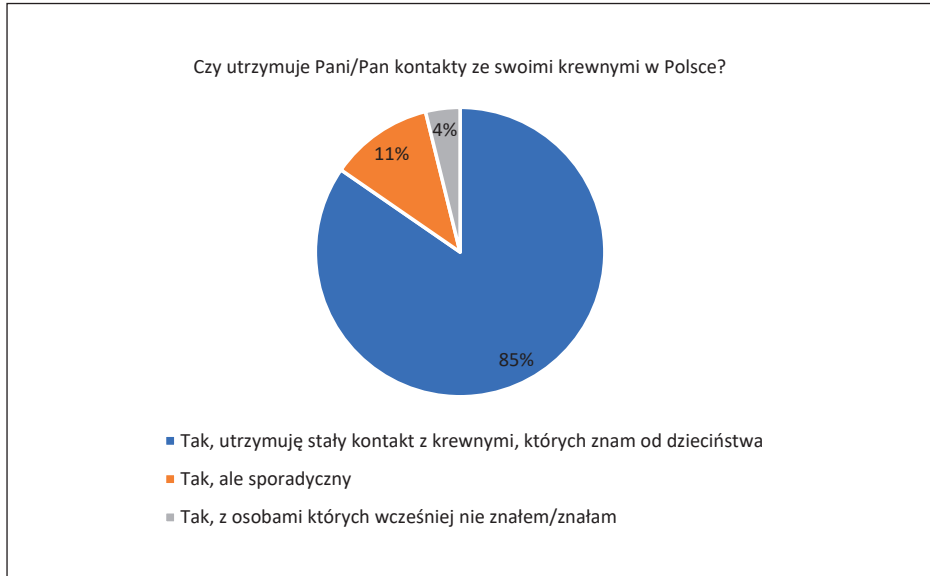
Pytaniu: „Z terenu którego z województw wywodzą się Pana/Pani przodkowie?”, przyporządkowano trzy możliwe odpowiedzi. Niemal wszyscy ankietowani (21 osób) wywodzą się z województwa małopolskiego, 2 zadeklarowały pochodzenie z woj. podkarpackiego, a tylko jedna spoza tych 2 województw (Ryc. 6.).

Ryc. 6. Odpowiedzi na pytanie: „Z terenu którego z województw wywodzą się Pana/Pani przodkowie?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość ankietowanych (22 z 24) zgłosiła utrzymywanie stałych kontaktów z krewnymi w Polsce, których znają od dzieciństwa. Trzy osoby utrzymują kontakty sporadyczne, zaś jedna poznała krewnych z Polski, których kiedyś nie знаła (Ryc. 7.). Nie było ani jednego respondenta, który nie utrzymywałby kontaktu z krewnymi w Polsce.

Ryc. 7. Odpowiedzi na pytanie: „Czy utrzymuje Pani/Pan kontakty ze swoimi krewnymi w Polsce?”

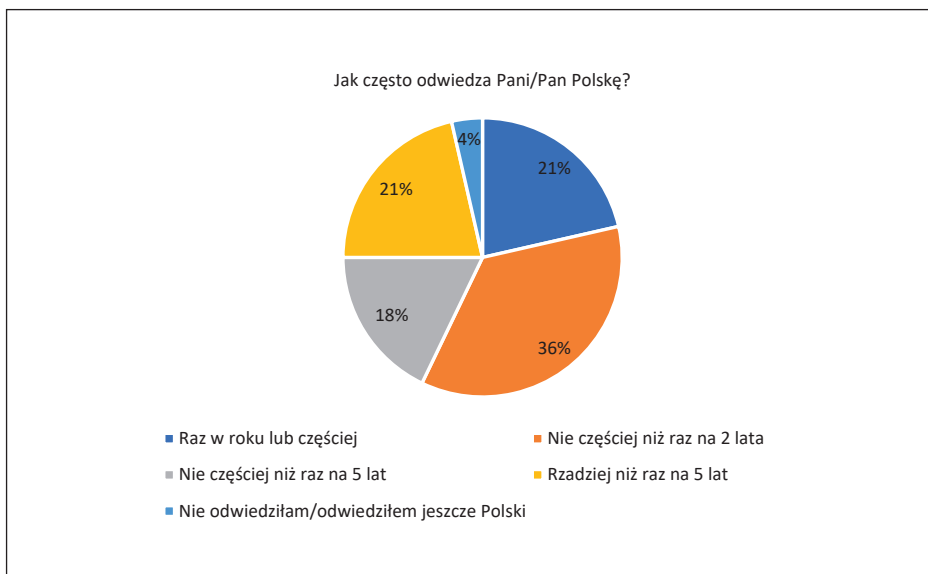
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wielkość i sezonowość ruchu turystycznego wśród Polonii

Jedno z najważniejszych pytań dotyczyło częstotliwości przyjazdów ankietowanych osób spośród Polonii do Polski. Sześć z nich przyjeżdżało do kraju przodków raz w roku lub częściej. 10 osób – raz na dwa lata; kolejne 3 osoby – raz na 5 lat, a 6 osób jeszcze rzadziej (ryc. 8.). Tylko jeden respondent nie odwiedził jeszcze Polski.

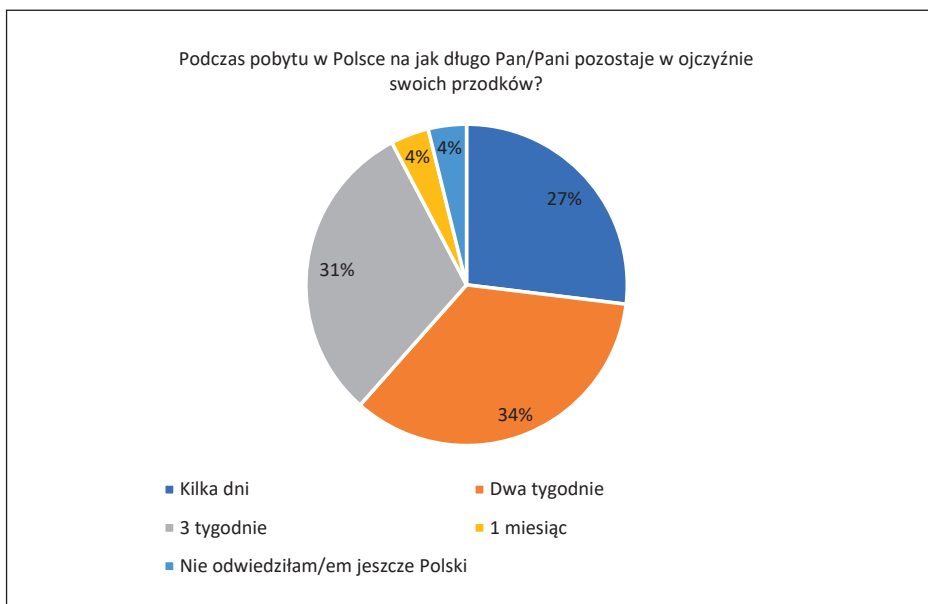
Jedno z pytań dotyczyło czasu, jaki respondenci spędzają w ojczyźnie owych przodków. 7 osób spędza tam kilka dni; 9 – 2 tygodnie, 8 osób – 3 tygodnie, zaś jedna przez miesiąc (ryc. 9.). Jedna osoba jeszcze wcale Polski nie odwiedziła. Nikt z ankietowanych nie wybrał opcji „Na tydzień” lub „Ponad miesiąc” (Ryc. 9.).

Następne pytanie dotyczyły sezonu, w jakim ankietowani odwiedzają Polskę – ryc. 10. 13 osób przyjeżdżało w różnych sezonach, a 12 osób w sezonie letnim. Nikt nie odwiedził Polski w zimie.

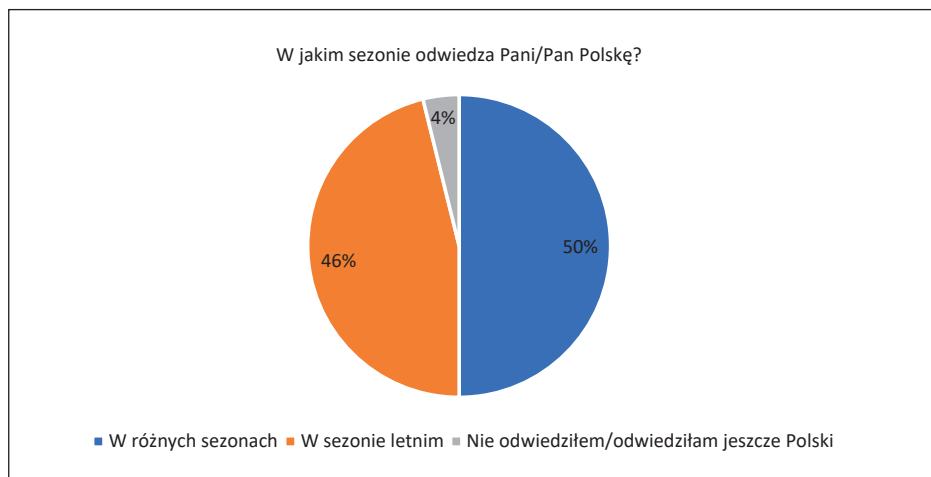
Ryc. 8. Odpowiedzi na pytanie: „Jak często odwiedza Pani/Pan Polskę?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ryc. 9. Odpowiedzi na pytanie: „Podczas pobytu w Polsce na jak długo Pan/Pani pozostaje w ojczyźnie swoich przodków?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

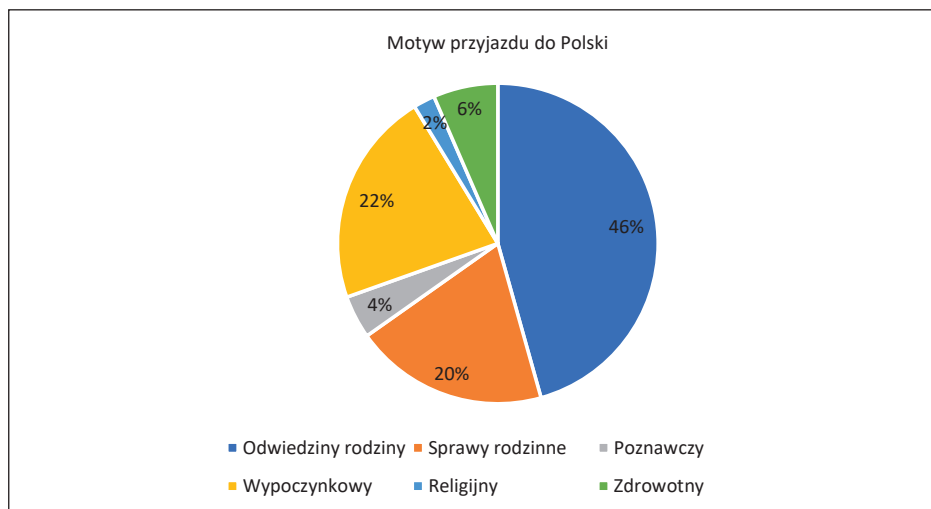

Ryc. 10. Odpowiedzi na pytanie: „W jakim sezonie odwiedza Pani/Pan Polskę?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Charakterystyka podróży chicagowskiej Polonii do Polski

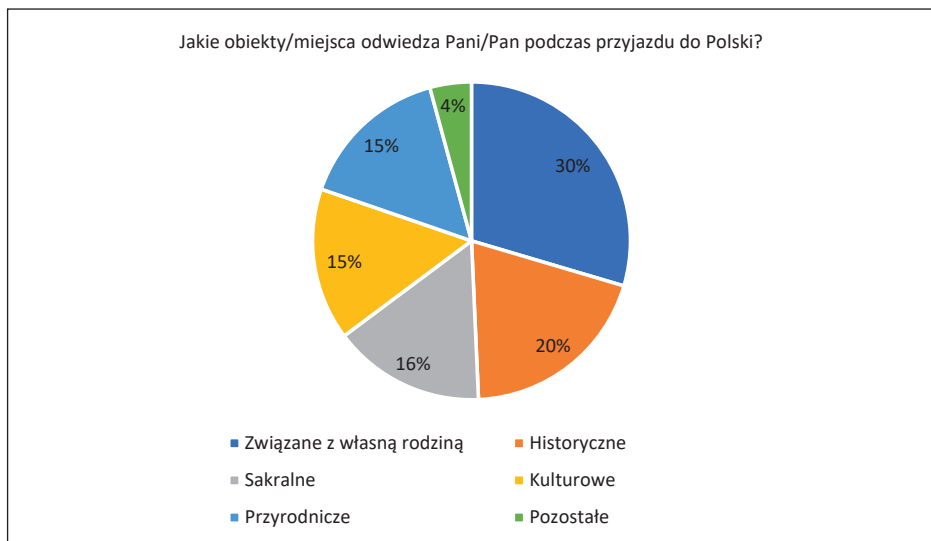
Na pytanie: „Jaki jest Pana/Pani główny motyw przyjazdu do Polski” najczęściej odpowiedzi, bo 21 (można było wybrać więcej niż jedną), dotyczyło odwiedzin rodziny i podróży sentymalnych. 10 osób motywowało przyjazd chęcią wypoczynku, zaś 9 – sprawami rodzinnymi (ryc. 11.).

Ryc. 11. Odpowiedzi na pytanie: „Jaki jest Pana/Pani główny motyw przyjazdu do Polski?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jedno z ważniejszych pytań brzmiało: „Jakie obiekty/miejsca odwiedza Pan podczas przyjazdu do Polski?”. W pytaniu tym można było udzielić więcej niż jednej odpowiedzi. Najwięcej osób ankietowanych (21) odwiedza obiekty związane z własną rodziną. Mniej osób wymieniło obiekty historyczne (14 odpowiedzi), obiekty sakralne (11), kulturowe (11), przyrodnicze (11) oraz pozostałe (3). Ryc. 12.

Ryc. 12. Odpowiedzi na pytanie: „Jakie obiekty/miejsca odwiedza Pan/Pani podczas przyjazdu do Polski?”

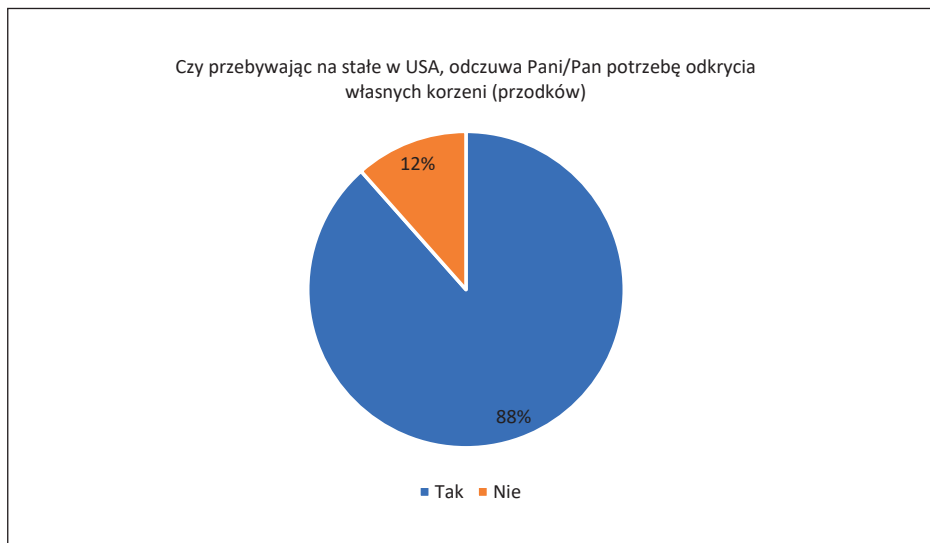
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Poczucie tożsamości narodowej wśród chicagowskiej Polonii

Wśród Polonii chicagowskiej można zauważyć duże zainteresowanie własnym pochodzeniem. Na pytanie „Czy przebywając na stałe w USA, odczuwa Pani/Pan potrzebę odkrycia własnych korzeni (przodków)?”, niemal wszyscy (23 z 24 osób) odpowiedzieli twierdząco (Ryc. 13.). Tylko 3 osoby nie odczuwały takiej potrzeby.

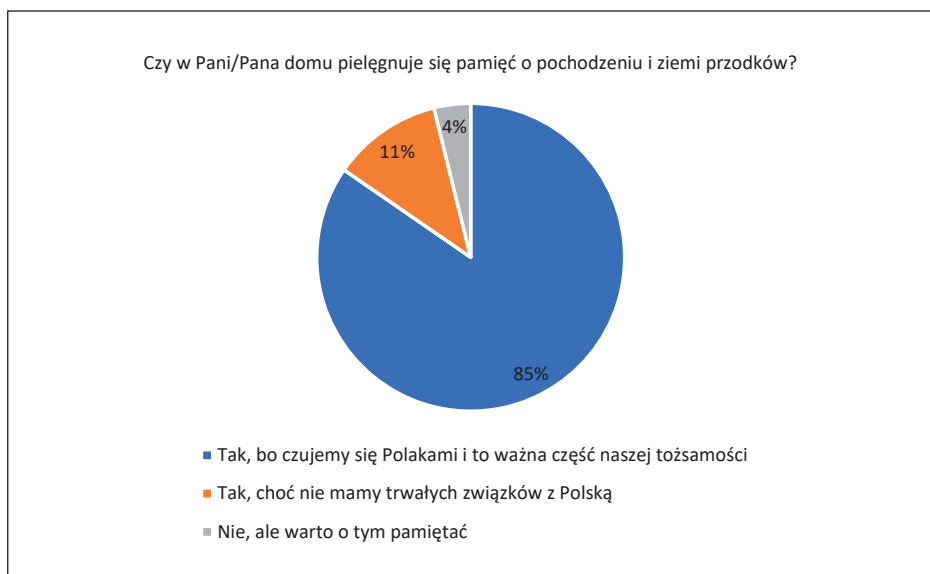
W ankiecie zamieszczono pytanie na temat pielęgnowania pamięci o pochodzeniu i ziemi przodków. 22 z 24 osób stwierdziło, że podtrzymują pamięć o pochodzeniu, bo czują się Polakami i jest to ważna część ich tożsamości (Ryc. 14.). Trzy osoby również pielęgnują pamięć o własnych korzeniach, choć nie utrzymują trwałych relacji z krewnymi z Polski, a jedna przyznała, że nie podtrzymuje tej pamięci, ale uważa, że generalnie warto o tym pamiętać.

Kolejne pytanie dotyczyło przynależności narodowej respondentów: „Jak określiła Pani/Pan swoją przynależność narodową?”. 17 osób uważało się za Polaków, mieszkających w USA, zaś 9 – za Amerykanów z polskimi korzeniami (Ryc. 15.). Żadna z osób ankietowanych nie uważała się za rodowitego Amerykanina.

Ryc. 13. Odpowiedzi na pytanie: „Czy przybywając na stałe w USA, odczuwa Pani/Pan potrzebę odkrycia własnych korzeni (przodków)?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ryc. 14. Odpowiedzi na pytanie: „Czy w Pani/Pana domu pielęgnuje się pamięć o pochodzeniu i ziemi przodków?”

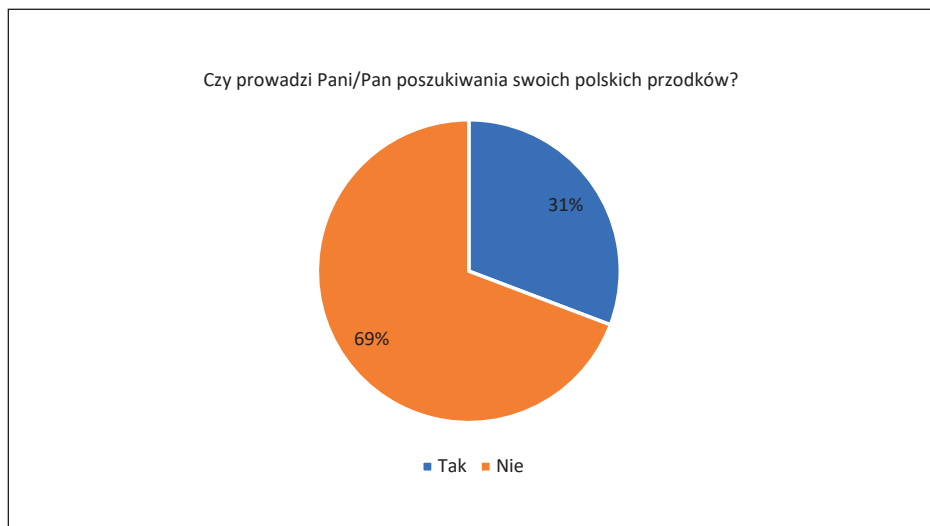
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ryc. 15. Odpowiedzi na pytanie: „Jak określa Pani/Pan swoją przynależność narodową?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

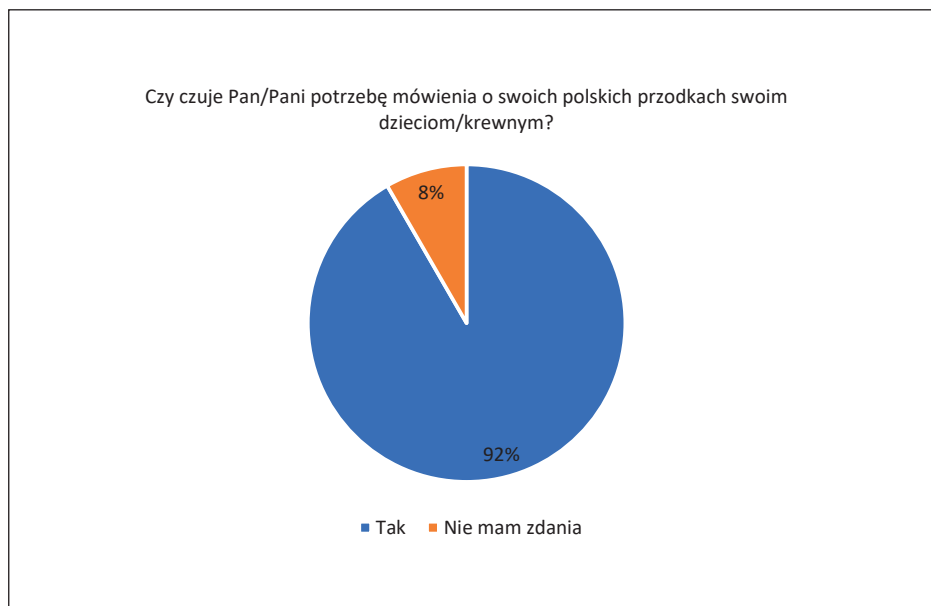
Autor zapytał też o zainteresowanie własnym pochodzeniem. Pomimo dużej roli, jaką odgrywa pochodzenie w życiu osób ankietowanych, większość z nich (18) nie prowadzi poszukiwań swoich antenatów (Ryc. 16.). Może to wynikać z braku potrzeby pogłębiania wiedzy o nich lub z faktu iż inni krewni tym się już zajmowali.

Ryc. 16. Odpowiedzi na pytanie: „Czy prowadzi Pani/Pan poszukiwania swoich polskich przodków?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ostatnie pytanie zamknięte dotyczące tego tematu brzmiało: „Czy czuje Pan/Pani potrzebę mówienia o swoich polskich przodkach swoim dzieciom/krewnym?”. W tym przypadku zdecydowana większość (24 osoby) przyznała, że odczuwają potrzebę przekazywania pamięci o swoich przodkach następnym pokoleniom, a dwie nie mają zdania w tej kwestii (Ryc. 17). Nikt nie zadeklarował, że takiej potrzeby nie odczuwa.

Ryc. 17. Odpowiedzi na pytanie: „Czy czuje Pan/Pani potrzebę mówienia o swoich polskich przodkach swoim dzieciom/krewnym?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Opis najczęściej wybieranych miejsc w Małopolsce i na Podkarpaciu związanych z turystyką sentymentalną

Analizując odpowiedzi ankietowanych, można stwierdzić, że najpopularniejszą miejscowością w Małopolsce, odwiedzaną przez Polonię chicagowską, jest Kraków i obiekty w tym mieście (14 z 21 odpowiedzi). Sam Wawel wymieniono 4 razy. Bez wątplenia na tak wielką popularność Krakowa wśród ankietowanych wpływa bogactwo jego zabytków i atrakcji kulturowych, a także rola „kulturalnej stolicy” Polski. Drugim miastem często pojawiającym się w odpowiedziach było Zakopane – wskazane przez 10 osób. Znane jest im jako „zimowa stolica” Polski, ważne miasto Podhala oraz baza wypadowa w Tatry.

Innymi miastami także wybieranymi przez ankietowanych były: Tarnów (7 odpowiedzi), Krynica-Zdrój i Tuchów (po 3). Popularność Tarnowa i Tuchowa może wynikać z pochodzenia wielu respondentów z powiatu tarnowskiego.

Podsumowanie analizy badań na podstawie kwestionariuszy ankietowych

Niemal wszyscy ankietowani odczuwają potrzebę poszukiwania swoich korzeni, co może głównie warunkować ich podróże do Polski. Zdecydowana większość z nich odczuwa potrzebę mówienia o przodkach swojemu potomstwu i rodzinie – choć także większość ankietowanych nie prowadzi poszukiwań swoich polskich przodków. Najwięcej respondentów uważa się za Polaków, mieszkających w USA, choć już osoby, dla których głównym językiem jest angielski, dominowała identyfikacja jako Amerykanów polskiego pochodzenia. Różnorodność obiektów, odwiedzanych przez Polonię, wskazuje na zainteresowanie tej grupy odwiedzających Polskę nie tylko kwestiami rodzinnymi, lecz także historią, przyrodą czy kulturą.

Bez wątplenia rozwój ruchu turystycznego między Polską a USA jest utrudniony przez znaczne odległości i związane z tym wysokie ceny biletów lotniczych; zaledwie 21 % ankietowanych może sobie pozwolić na coroczne lub częstsze odwiedziny ojczyzny swoich przodków. Z pewnością dostępność tańszych biletów lotniczych na lotnisku O'Hare w Chicago na lot do Krakowa lub Rzeszowa umożliwiłaby częstsze podróże dla tej grupy osób.

W czasie badań autor miał pewne trudności w dotarciu do respondentów i przekonaniu ich do wypełnienia formularza. Mogło być to spowodowane brakiem zaufania do treści internetowych, co z kolei mogło wynikać z pandemii Covid-19, kryzysu gospodarczego i wojny na Ukrainie. Wydarzenia te przyczyniły się do upowszechnienia oszustw internetowych.

Tematyka turystyki sentymentalnej jest jednak niezwykle interesującym polem do badań, szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństw zachodnich, w tym amerykańskiego i polskiego.

Seniorzy z pewnością będą dużą grupą osób, chcącą odwiedzić państwa i regiony swojego pochodzenia. Warto uwzględnić turystykę sentymentalną w opracowywanych wspólnie strategiach rozwoju turystyki osób starszych.

Bibliografia

- Fortuna-Marek, A. (2014). Dziesięć lat Drewnianych Kościołów Południowej Małopolski na Liście światowego dziedzictwa UNESCO. *Ochrona Zabytków*, 2, 139–153.
- Lodzińska, E., Wieczorek, W. (2020). *Polska niezwykła*. Warszawa: Wydawnictwo Demart.
- Mika, M. (2012). Turystyka etniczna. W: Kurek W. (red.), *Turystyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 216.
- Renkiewicz, F. (1973). *The Poles in America, 1608–1972: A Chronology and Fact Book*. New York: Oceana.
- Skulimowska, M. (2018). Informacja i promocja turystyczna na szlaku drewnianych świątyń wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w województwie małopolskim i podkarpackim. *Turystyka Kulturowa*, 7, 43–61.
- Tomczewska-Popowycz, N. (2016). Wokół definicji turystyki sentymentalnej i etnicznej. *Folia Turistica*, 40, 47–69.
- Ziółkowska-Weiss, K. (2018). *Aktywność i destynacje turystyczne Polonii mieszkającej w Wielkiej Metropolii Chicagowskiej*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.

Notka biograficzna o autorze: Jakub Pypeć, ur. w 2000 r. w Tuchowie, absolwent Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie na kierunku Turystyka i Rekreacja, obecnie student studiów II stopnia na tym samym kierunku. Zainteresowania badawcze: turystyka etniczna, szczególnie sentymentalna i genealogiczna.

Biographical note of author: Jakub Pypeć, born in 2000 in Tuchów, graduated of Institute of Geography of Pedagogical University in Krakow, currently student of the same course on major studies. Main academic interests: ethnical tourism, especially sentimental and genealogical tourism.

ORCID: 0000-0001-8533-1893

e-mail: jakub.pypec@student.up.krakow.pl